

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2375

Vragen van het lid **Brekelmans** (VVD) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *het landenbeleid Ethiopië* (ingezonden 25 juni 2024).

Antwoord van Minister **Faber – Van de Klashorst** (Asiel en Migratie) (ontvangen 29 augustus 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 2199

Vraag 1

Bent u bekend met de beschuldigingen van (ernstige) mensenrechtenschendingen van Fano zowel tijdens de Tigray oorlog (2020–2022) als recent?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Deelt u de mening dat leden van Fano die zich schuldig maken aan grove mensenrechtenschendingen in Ethiopië geen asiel horen te krijgen in Nederland?

Antwoord 2

Artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag (hierna: Vlv) bepaalt – kort gezegd – dat personen uitgesloten zijn van de bescherming die het Verdrag biedt wanneer er ernstige redenen zijn om te veronderstellen dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan een misdrijf tegen de vrede, een oorlogsmisdrijf, een misdrijf tegen de menselijkheid, een ernstig niet-politiek misdrijf buiten het land van toevlucht voordat hij tot dit land als vluchteling is toegelaten, dan wel handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties. Dit geldt ook voor personen die aanzetten tot of anderszins deelnemen aan de hiervoor genoemde misdrijven en daden. Ook vanuit de EU bestaat de verplichting voor lidstaten om te voorkomen dat zij een veilige haven zijn voor oorlogsmisdadigers.

Het Nederlandse 1F-beleid maakt deel uit van het bredere Nederlandse streven om geen vluchthaven te zijn voor oorlogsmisdadigers en straffeloosheid van plegers van internationale misdrijven tegen te gaan. De gedachte daarachter is dat internationale bescherming onder meer bedoeld is voor slachtoffers van ernstige misdrijven en mensenrechtenschendingen, en niet voor de daders.

Indien er ernstige redenen zijn om te veronderstellen dat Fano-leden weet hebben gehad van misdrijven die onder de reikwijdte van artikel 1F Vlv vallen

en daar persoonlijk (mede) verantwoordelijk voor kunnen worden gehouden, ligt het in de rede dat zij vanwege de toepasselijkheid van artikel 1F Vlv van een verblijfsrecht worden uitgesloten.

Vraag 3

Welke informatie en middelen zal de IND gebruiken om vast te stellen dat leden van Fano wel of geen (ernstige) mensenrechtenschendingen hebben begaan? Welke concrete maatregelen kunnen genomen worden om erop toe te zien dat de IND geen 1F-indicaties over het hoofd ziet bij een asielaanvraag?

Antwoord 3

Binnen de asielprocedure is er bij elke stap specifieke aandacht voor het onderkennen van signalen die er op kunnen wijzen dat de betreffende persoon zich schuldig heeft gemaakt aan het plegen van internationale misdrijven. Het signaal dat een persoon betrokken is (geweest) bij internationale misdrijven komt in het merendeel van de gevallen naar voren uit de verklaringen van de persoon zelf, die afgelegd worden in het kader van diens asielaanvraag.

Op basis van zorgvuldig en gedegen onderzoek van het individuele relaas, documentatie en context kan de IND concluderen dat er ernstige vermoedens bestaan van persoonlijke betrokkenheid bij het plegen en/of faciliteren van internationale misdrijven. Ondanks alle inspanningen is het niet volledig uit te sluiten dat personen misbruik maken van de asielprocedure. Het doen van een zorgvuldig en gedegen onderzoek geldt uiteraard ook in zaken waarin reeds een verblijfsvergunning of het Nederlanderschap is verleend en waarin de IND meldingen of indicaties krijgt dat de persoon mogelijk in verband moet worden gebracht met internationale misdrijven.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken brengt periodiek met betrekking tot de belangrijkste landen van herkomst van asielzoekers (algemene/thematische) ambtsberichten uit. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is een zeer belangrijke bron van landeninformatie voor het landgebonden beleid en de asielpraktijk. Tussen het Ministerie van Asiel en Migratie en het Ministerie van Buitenlandse Zaken bestaan vaste afspraken over de informatievoorziening ten behoeve van de asielpraktijk. In dit kader is het mogelijk om vragen te stellen ter verkrijging van informatie die kan helpen om 1F-indicaties vast te stellen. Deze vragen worden opgenomen in de zogeheten Terms of Reference en vormen de basis voor de ambtsberichten die door het Ministerie van Buitenlandse Zaken worden opgesteld.

Ambtsberichten vormen echter niet de enige bron van informatie bij het bepalen van het asielbeleid en de beslissingen in individuele zaken. In aanvulling hierop gebruiken mijn ministerie en de IND ook steeds actuele informatie van andere gezaghebbende bronnen, zoals rapporten van gouvernementele organisaties en informatie van ngo's, zoals Amnesty International en Human Rights Watch.

Vraag 4

Herkent u de signalen dat Fano-rebellen zich schuldig maken aan het plegen van verschillende misdrijven tegen Nederlandse bedrijven in Fano-gecontroleerde delen van Ethiopië, zoals afpersing, intimidatie, bedreiging en diefstal?

Antwoord 4

Het is sinds zomer 2023 onrustig in de Amhara regio, nadat de federale overheid alle regionale troepen heeft verzocht om hun wapens in te leveren. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft signalen gekregen dat er sprake is geweest van misdrijven tegen Nederlandse bedrijven in de Amhara regio van Ethiopië, waar Fano-rebellen actief zijn. Er zijn geen signalen dat Nederlandse (of in het algemeen buitenlandse) bedrijven specifiek het doelwit zijn van Fano, noch is er sprake van serieuze geweldsincidenten bij Nederlandse bedrijven waar Fano bij betrokken was. Daarbij moet worden opgemerkt dat Fano geen georganiseerde gewapende oppositiebeweging is met een heldere commandostructuur, of met criteria voor lidmaatschap. Dit maakt het lastig om met zekerheid uitsluitel te geven dat een misdrijf tegen een Nederlands bedrijf begaan is door leden van Fano, of dat hier sprake is

van een verband tussen het misdrijf en hun betrokkenheid bij activiteiten van Fano. Zo is een aantal bedrijven gevraagd om bepaalde goederen (e.g., wapens, voertuigen, mobiele telefoons) aan rebellen te leveren. Het is echter onduidelijk of dit Fano of andere rebellen betreft.

Vraag 5

Indien het antwoord op voorgaande vraag nee is, bent u bereid om te onderzoeken hoe vaak deze signalen voorkomen en op basis daarvan eventueel het landgebonden asielbeleid voor Ethiopië bij te stellen?

Antwoord 5

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is, met name via de Nederlandse ambassade in Addis Abeba, in zeer nauw contact met Nederlandse bedrijven en investeerders in Ethiopië, waaronder bedrijven die aanwezig zijn in de Amhara regio. De ambassade biedt ook, waar mogelijk, ondersteuning aan bedrijven die het doelwit van aanvallen zijn. Het Ministerie van Buitenlandse zaken ziet dan ook geen aanleiding voor verder onderzoek.

Met betrekking tot het bijstellen van het landgebonden asielbeleid in de context van de toepasselijkheid van artikel 1F Vlv kan in zijn algemeenheid worden aangegeven dat in een enkel geval over een bepaalde categorie personen zodanig veel belastende informatie voorhanden is inzake betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen dat ik kan besluiten dat ten aanzien van die categorie de bewijslast voor de toepasselijkheid van artikel 1F Vlv wordt verlegd. In het landgebonden beleid kan dan worden neergelegd dat er ten aanzien van bepaalde categorieën vreemdelingen in de regel wordt aangenomen dat er sprake is van «*personal and knowing participation*» in de zin van artikel 1F Vlv. Het gaat hier om een omkering van de bewijslast. Aan de gebruikelijke bewijslast die bij de Staat ligt om aan te tonen dat er ernstige redenen zijn om betrokkenheid bij handelingen in de zin van artikel 1F Vlv aan te nemen, is voor die categorie personen door genoemde belastende informatie in de regel al voldaan. Aan de vreemdeling die heeft gewerkt bij een organisatie, waarvan de IND heeft aangetoond dat deze organisatie op systematische wijze en/of op grote schaal zich schuldig heeft gemaakt aan misdrijven die genoemd worden in artikel 1F Vlv óf de vreemdeling heeft behoord tot een groep die door de Minister is aangewezen als groep waarop in de regel artikel 1F Vlv van toepassing is, wordt dan in beginsel artikel 1F Vlv tegengeworpen. Het is dan aan de vreemdeling om aannemelijk te maken dat de belastende informatie niet voor hem/haar geldt (de zogenoemde «*significante uitzondering*»).

Een en ander is bij een dergelijke beoordeling vooral afhankelijk van de specifieke positie van een vreemdeling en de informatie die daar verder over bekend is. Juist om die reden vindt ook in deze gevallen altijd een individuele toets plaats.

Naar aanleiding van de berichtgeving van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zie ik thans geen aanleiding om het landgebonden asielbeleid ten aanzien van Ethiopië op de hiervoor uiteengezette wijze bij te stellen. Wel zal ik in de eerstvolgende Terms of Reference die de basis vormen voor een nieuw algemeen ambtsbericht inzake Ethiopië vragen stellen ten aanzien van signalen van misdrijven tegen Nederlandse bedrijven in Fano-gecontroleerde delen van Ethiopië.

Vraag 6

In hoeverre doet de IND bij asielaanvragen van Fano-leden onderzoek of er signalen zijn dat de asielzoeker zich in Ethiopië schuldig zou hebben gemaakt aan misdrijven zoals afpersing, intimidatie, bedreiging en diefstal?

Antwoord 6

Zie het antwoord op vraag 3.

Vraag 7

Is het mogelijk dat Fano leden die verantwoordelijk zijn voor dit soort misdrijven in Ethiopië op grond van artikel 1F sub b van het VN-vluchtelingenverdrag een asielvergunning in Nederland kan worden geweigerd?

Antwoord 7

Artikel 1F, onder b, van het Vluchtelingenverdrag bepaalt dat een persoon wordt uitgesloten van de bescherming die het Verdrag biedt wanneer er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat hij: «hij een ernstig, niet politiek misdrijf heeft begaan buiten het land van toevlucht, voordat hij tot dit land als vluchteling is toegelaten.»

Om artikel 1F onder b Vlv te kunnen toepassen, dient aan een aantal elementen te worden voldaan. Het misdrijf dient niet-politiek te zijn, voldoende ernstig en dient te zijn gepleegd buiten Nederland én voordat de persoon naar Nederland is gekomen. Om dit te kunnen vaststellen vindt een beoordeling aan de hand van de individuele feiten en omstandigheden plaats. Sommige misdrijven worden aangemerkt als absoluut niet-politiek, zoals genocide, foltering en slavernij. Bij andere misdrijven dient eerst vastgesteld te worden of een misdrijf van politieke aard is. Hiertoe wordt de zogenoemde pre-dominantietest uitgevoerd, waarbij onder andere wordt vastgesteld of er sprake is van een overwegend niet-politieke motivatie en of het misdrijf in redelijke verhouding staat tot het nagestreefde politieke doel.

Daarnaast dient het misdrijf «ernstig» te zijn in de zin van het Verdrag. Ook dit is een beoordeling aan de hand van de individuele feiten en omstandigheden. Elementen die onder andere bij deze individuele beoordeling betrokken kunnen worden zijn de aard van het gepleegde feit/handeling, de omvang van de gevolgen c.q. de schade die is teweeggebracht, de strafmaat en de internationale (rechterlijke) consensus dat het gepleegde feit is aan te merken als ernstig misdrijf. Het is afhankelijk van de individuele feiten en omstandigheden welke elementen – al dan niet in samenhang – relevant zijn en moeten worden betrokken bij de beoordeling.

Of het mogelijk is om Fano-leden die verantwoordelijk zijn voor ernstige mensenrechtenschendingen vanwege de toepasselijkheid van artikel 1F onder b Vlv een verblijfsvergunning te weigeren, is zodoende sterk afhankelijk van de individuele omstandigheden van het geval, maar is niet op voorhand uitgesloten.

Vraag 8

Indien het antwoord op vraag 7 ja is, kunt u aangeven bij hoeveel Fano-leden die in Nederland een asielvergunning aanvragen artikel 1F sub b van het VN-vluchtelingenverdrag succesvol tegengeworpen is?

Antwoord 8

Van 1992 tot en met 18 juli 2024 is in totaal aan 6 personen met de Ethiopische nationaliteit 1F tegengeworpen.¹ Uit deze cijfers volgt niet of sub a, b of c van artikel 1F Vlv of een combinatie daarvan is tegengeworpen en evenmin welke redenen daaraan ten grondslag liggen.

Vraag 9

Indien het antwoord op vraag 7 nee is, bent u bereid om te onderzoeken welke juridische mogelijkheden er zijn om een extra afwijzingsgrond te maken voor asielzoekers waarbij ernstige redenen bestaan om te veronderstellen dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan het plegen van misdrijven, maar waarbij de misdrijven die zij hebben begaan niet worden gedekt door artikel 1F van het VN-vluchtelingenverdrag? Wanneer kunt u de Kamer over deze juridische verkenning informeren?

Antwoord 9

Zie het antwoord op vraag 7.

¹ IND (METIS; peildatum 18 juli 2024).